7. 6. 2006

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Financování třetí osobou

Naše akciová společnost uvažuje o rozšíření stávajícího vozového parku, a to formou financování třetí osobou. Za tímto účelem bychom rádi znali naše právní postavení vyplývající ze smlouvy o úvěru a ze smlouvy o finančním leasingu.

Hlavním stimulem k pořízení věci formou poskytnutí financování třetí osobou je snaha o optimální využití popř. získání finančních prostředků k realizaci požadovaného úkonu, zejména s ohledem na optimální alokaci a daňovou optimalizaci finančních zdrojů. Nicméně další výklad bude zaměřen pouze na problematiku právního postavení leasingového nájemce a úvěrového dlužníka.

Z Vašeho dotaz je patrné, že uvažujete o jedné z forem financování věci s úmyslem nabýt tyto věci ke stanovenému datu do svého vlastnictví. Nejedná se tedy o právní vztah vyplývající z nájmu dopravního prostředku ve smyslu zákona č. 513/1991 Sb., v platném znění (dále jen „obchodní zákoník“) nebo ze smlouvy o operativním leasingu, jak je v poslední době stále běžnější v podnikatelské praxi. Vzhledem k tomu, že Vaše společnost je podnikatelem podle obchodního zákoníku, není nutné věnovat v dalším výkladu pozornost některým aspektům, které posilují právní postavení fyzických osob nepodnikatelů (spotřebitelů) v kontraktačním procesu s podnikatelskými subjekty.

Úvěrová smlouva je typicky kontraktem uzavřeným podle příslušných ustanovení obchodního zákoníku (§§ 497 a násl.), který obsahuje závazek poskytovatele úvěru (dále jen „úvěrový věřitel“) poskytnout druhé smluvní straně (dále jen „úvěrový dlužník“) stanovenou finanční částku pro realizaci určitého cíle. Na základě této smlouvy získává tedy úvěrový dlužník finanční prostředky, aby za ně nabyl do svého vlastnictví určitou věc, v našem případě automobil. V tomto ohledu tedy spatřujeme jeden ze zásadních rozdílů oproti smlouvě o finančním leasingu, na základě které získává leasingový nájemce pouze právo věc po stanovenou dobu užívat a brát z ní užitky a teprve po splnění dalších smluvních podmínek vznikne poskytovateli leasingu (označovaném jako pronajímatel) povinnost převést vlastnické právo na leasingového nájemce (byl-li takový převod práva sjednán v leasingové smlouvě). Jen na okraj bych rád uvedl, že současná leasingová praxe často používá pojmu pronajímatel a nájemce, což bez rozlišujícího přívlastku „leasingový“ lze považovat za nepřesné, neboť i ustálená judikatura Nejvyššího soudu České republiky poukazuje na to, že leasingová smlouva je v právním řádu České republiky neupraveným smluvním typem, i když s některými prvky smlouvy nájemní a kupní.

Pro tazatele není zajisté žádnou novinkou, že smluvní teorie a smluvní praxe mohou v důsledku soukromoprávní zásady smluvní autonomie doznat jistých rozdílů. Nejinak je tomu i v případě uzavírání úvěrových smluv. Bývá totiž pravidlem, že úvěrový věřitel zcela legitimně usiluje o zlepšení a posílení svého postavení ve vztahu k úvěrovému dlužníkovi, v důsledku čehož dochází k nucenému oslabení právního postavení úvěrového dlužníka, byť i vlastníka předmětné věci. K takovému posílení právního postavení úvěrového věřitele nabízí platný právní řád řadu odpovídajících zajišťovacích institutů. Mezi hojně využívané v úvěrových smlouvách patří zejména zřízení zástavního práva k věci nebo zajišťující převod práva, oba podle úpravy obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění. V důsledku toho dochází k zásadní modifikaci výkonu vlastnického práva samotným vlastníkem. Jestli jsme tedy výše uzavřeli výklad o leasingové smlouvě s tím, že leasingový nájemce

se stává vlastníkem věci pouze v případě, že takový převod práva je sjednán ve smlouvě a že byly splněny i další podmínky smlouvy (zejména byly-li pohledávky leasingového pronajímatele řádně a včas uspokojeny), je nutné poznamenat, že úvěrový dlužník může být ve svém právu omezen v důsledku zřízení zástavního práva na věci anebo může své vlastnické právo pozbýt v důsledku jeho zajišťovacího převodu na úvěrového věřitele. V tomto ohledu se poté nachází úvěrový dlužník v podobné situaci jako leasingový nájemce, neboť oba jsou ze smlouvy zavázáni plnit, avšak vlastnické právo svědčí druhé smluvní straně. Je nutné ale poznamenat, že v případě sjednané leasingové smlouvy nesvědčí v žádném okamžiku trvání smluvního vztahu vlastnické právo leasingovému nájemci, dokud nedojde ke splnění výše uvedených podmínek. Úvěrový dlužník sice má v průběhu trvání úvěrové smlouvy po určitou dobu vlastnické právo k věci, nicméně v důsledku zajišťovacích institutů dochází k jeho oslabení či zajišťovacímu převodu. Úvěrový věřitel může tedy k uspokojení své pohledávky v případě prodlení úvěrového dlužníka realizovat zřízené zástavní právo nebo zajišťovací převod práva.

Zbývá tedy shrnout, že ačkoliv se oba smluví typy ve své podstatě velmi různí, je nutné věnovat zvýšenou pozornost konkrétním smluvním ujednáním obsaženým v hlavní smlouvě a také všeobecným smluvním podmínkám, které obsahují vymezení jednotlivých práv a povinností smluvních stran. Jak bylo výše vyloženo, postavení smluvních stran se může v důsledku smluvní autonomie výrazně odlišovat a subjekty poskytující financování vždy hledají možnosti, jak mohou v rámci pozitivního práva posílit svou pozici a zajistit své pohledávky proti insolventnosti nebo prodlení úvěrového dlužníka.

Martin Grácz
AK HOLEC, ZUSKA & Partneři

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- K průlomovému rozhodnutí NS ČR ve věci práv dlužníků ze vztahů zajištěných finančními zárukami
- NSS sjednotil judikaturu ve věci odvodu za porušení dotačních pravidel
- Formální náležitosti zastoupení v daňovém řízení v kontextu rozsudku Nejvyššího správního soudu, čj. 4 Afs 353/2018-37, ze dne 18. února 2019
- Jak se připravit na daňovou kontrolu z finančního úřadu
- Nespoutaný blockchain nebo virtuální El Dorado neomezených možností. Kolizně-právní kontext
- Zásadní změna v rozdělování zisku u akciové společnosti
- Základní zásady daňového řízení
- Získávání informací správcem daně v rámci vyhledávací činnosti
- Sankce po ukončení daňové kontroly při doměření daně
- Změna zdanění drobných přivýdělků: Přiblížení výše částky pro uplatnění srážkové daně částce rozhodné pro účast na nemocenském pojištění
- Pobídky ve světle regulace distribuce finančních produktů